

LBRIS

We know
books

© SC Editura MARTORUL CLIPEI, 2022

Coperta:

Alexandru Popescu

Ilustrație copertă:

Mareșalul Ion Antonescu, soția, Maria Mareșal Antonescu, și cățelul familiei. Fotografie preluată din volumul „Marschall Antonescu“, semnat Harald Laeuen, Essener Verlagsanstalt, 1943

Redactor:

Cornel Catană

Tehnoredactor:

Veronica Popescu

Corector: Ovidiu Vițan

Lector: Viorica Dumitrenco

ISBN 978-606-95431-2-2

Toate drepturile rezervate. Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări fără acordul scris al editorului este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor

ION CRISTOIU

ISTORICUL CLIPEI

1991

Cui i-e frică de mareșalul Antonescu?

EDITURA
MARTORUL
CLYPEI

2023

dl Petre Roman, care încearcă acum să-l facă pe Președinte vinovat de împotmolirea politică, economică și morală în care ne aflăm. Și totuși, revoluționarii, tinerii, opinia publică îl fac responsabil doar pe Președinte.

Explicația acestei stări de lucruri e simplă. Treptat-treptat, domnul Ion Iliescu i-a înlăturat pe cei cu care a plecat la drum în decembrie 1989.

Ultimul a fost dl Petre Roman.

Astfel, Președintele a rămas singur în fața Crizei.

Pînă în septembrie 1991, toate nemulțumirile, înainte de a ajunge la Președinte, treceau prin fostul premier. Domnul Petre Roman a jucat rolul paratrăsnetului menit să-l ferească pe Președinte de furia populară.

Acum, rămas fără „siguranța“ numită Petre Roman, domnul Ion Iliescu adună toate nemulțumirile.

Conflictul violent, din aceste zile, cu tinerii revoluționari, e un serios semnal de alarmă.

Pentru un fenomen care s-ar putea să se adîncească spectaculos în perioada ce va urma.

(*Expres Magazin*, 24 decembrie 1991)

CUPRINS

Cronologie 1991	5
Proză politică	39
Regele Mihai ne-a făcut mat!	41
Ruptură la nivel înalt?	49
O gafă: vizita în China	56
La vremuri noi, legi vechi	63
Iulian Vlad stîrnește invidii	65
Atenție la Mongolia!	67
Găinarii de la România Mare	74
Buni actori, miniștrii noștri!	77
Strasbourg – temenele ale balcanismului nostru	80
Am intrat în război!	86
Slugărnicie cu tendință	93
Comunismul apelează la grevă	95
De ce ei pot și noi nu	102
Vom reveni pe înserat	110
Correspondență specială din Santiago de Chile	
Dificultățile care apropie	116
Addenda la turneul latino-american	
Prim-ministrul a luat-o de-a curmezișul	126
Manevre de primăvară	135
Bombănelile domnului Alexandru Bîrlădeanu	142
Adevărat s-a cedat Basarabia?	150
Un miting degeaba	160
Răspuns unui cititor	163
Vizita președintelui Mitterrand	
Opoziția, prinsă pe picior greșit	170

Răspuns unui cititor.....	180
Piața Universității s-a mutat la Scala.....	190
România a revenit în sfera de influență a Moscovei.....	193
Afacerea Eger.....	202
Mafie comunistă la Jilava.....	210
Criza de autoritate.....	219
Chestiunea monarhică.....	229
Securistomania.....	238
Securitatea, un cadavru bun la toate.....	247
Cui i-e frică de mareșalul Antonescu?.....	255
Victoria domnului Petre Roman e, de fapt, un eșec.....	265
Un moment ratat:	
Tribunalele revoluționare.....	274
Domnul Moses Rosen vrea să ne impună cu forța adevărul domniei sale.....	283
Lovitură de teatru la Congresul Alianței Civice.....	287
Un document care nu rezolvă nimic.....	295
Dedesubturile crizei parlamentare.....	303
Puterea presei și puterea corupției.....	311
Amara victorie a Executivului.....	319
<i>Paris Match</i> scrie pentru coafezele din Paris.....	327
Riscul de a fi ziarist independent.....	330
Taifun la Moscova.....	339
Glonțul care ne-a trecut pe la ureche.....	348
O lovitură de stat cu față umană.....	357
Mecanica oarbă a luptei pentru putere.....	363
Al Treilea Război Mondial	
a fost cîștigat de americani.....	372
România, la marea împărțeață.....	381
Exploatarea lui Avram Iancu.....	389

O lovitură de stat prost mascată.....	397
Armistițiul numit Stolojan.....	415
Pentru un S.R.I. de Uniune Națională.....	425
Maghiariada.....	434
Petre Roman revine în Front?!.....	443
Ne întoarcem la Perestroika?.....	453
O cacealma juridică.....	463
Comunismul financiar-contabil.....	471
Constituția între DA și NU.....	480
„Afacerea Airbus“ – o legendă spulberată.....	489
Un referendum ca să ne aflăm în treabă.....	498
Un divorț pentru liniștea noastră.....	507
Mascarada de la Cotroceni.....	516

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale
a României
CRISTOIU, ION

1991 : cui i-e frică de mareșalul Antonescu? /
Ion Cristoiu. - București : Martorul clipei, 2023
ISBN 978-606-95431-2-2

94

CRONOLOGIE 1991

IANUARIE

- **2 ian. Andrei Pleșu**, ministrul Culturii, își anunță demisia, invocând reacția Guvernului la vizita lui Mihai I.
Demnitarului i-au displicut aserțiunile „proletcultiste” din **Comunicatul** Executivului. Peste câteva zile, mai precis, în 7 ianuarie, **Andrei Pleșu** va reveni asupra demisiei.

- **9 ian.** Timișoara. Miting organizat de sindicate. Manifestanții, într-o stare explozivă de revoltă, cer suspendarea ziarului *Renașterea Bănățeană*.
În această publicație apăruse un articol (semnat „**Comitetul Secret pentru Democratizarea Societății Timișoara**”) în care se afirma că un fost membru al Societății Timișoara a plecat din țară în dec. '90 și a declarat că scopul nemărturisit al Societății ar fi transformarea României într-o federație, pe baza unui plan în trei etape – ultima etapă fiind alipirea Banatului și a Transilvaniei la Ungaria. Despre liderii sindicali din

întreprinderile unde s-a declarat grevă se afirmă că ar fi mituiți prin intermediul Societății Timișoara de către organizația „Pro Transilvania” din Ungaria. Conducerea prefecturii și comandantul poliției își dau demisia.

- **10 ian.** S.Z.R. – Federația sindicatelor din întreaga presă condamnă „acțiunea extremistă, incalificabilă într-un context democratic”, de suprimare a ziarului *Renașterea Bănățeană*.
- **14-16 ian.** La invitația omologului său, **Yang Shangkun**, președintele **Ion Iliescu** întreprinde o vizită în China. Sînt semnate cu acest prilej mai multe documente.
- **14 ian. Alexandru Bîrlădeanu**, președintele Senatului, îl atacă pe premierul **Petre Roman**, acuzîndu-l de amatorism și diletantism în aplicarea reformei. Premierul se prezentase în Senat cu propunerea ca a doua etapă a liberalizării prețurilor să înceapă la 1 aprilie 1991, și nu la 1 iunie 1991. **Alexandru Bîrlădeanu** critică această grabă, invocînd opinia lui **Ion Iliescu**, potrivit căreia cea de-a doua etapă trebuie să fie amînată pentru 1 iunie 1991.
- **17 ian.** La ora 0.00 GMT (ora 2 la București), Coaliția multinațională condusă de S.U.A. pornește operațiunea „Furtuna deșertului”, pentru eliberarea Kuweitului de sub ocupația irakiană.

FEBRUARIE

- **11 febr. Petre Roman** dorește ca România să fie admisă la consultările de la Vișegrad, de la 15 febr. 1991, dintre Ungaria, Polonia și Cehoslovacia, consultări

care vizează încheierea unui program de colaborare politică, economică și culturală între țările participante. În acest sens, **Petre Roman** adresează o scrisoare lui **Jozsef Antal**, prim-ministrul Ungariei, și primește ca răspuns un refuz sec, transmis și în numele lui **Vaclav Havel** și **Lech Walesa**:

„**Participanții nu consideră oportună lărgirea cercului de colaborare nici cu România, nici cu alte țări care ar dori să adere.**”

– **Mircea Snegur**, președintele R.S.S. Moldova, face prima vizită oficială în România.

- **14 febr.** Camerele reunite ale Parlamentului dau votul final la **Legea fondului funciar**.
- **26 febr.** În fața Camerelor reunite ale Parlamentului, premierul **Petre Roman** prezintă **Raportul asupra stadiului Reformei și Programul Guvernului pe 1991**. Potrivit premierului, reforma e frînată de centralismul excesiv, de corupție și de „**manevrele forțelor conservatoare**”. Printre măsurile propuse de Guvern în vederea ieșirii din Criză: extinderea liberalizării prețurilor, privatizarea și restructurarea întreprinderilor de stat, atragerea capitalului străin. Raportul se încheie cu o concluzie categorică: „**Noi, actualul Guvern, sîntem deplin angajați și fără ezitare atașați promovării Reformei. Ca urmare, trebuie să ne asumăm și costurile acesteia.**” Poziția lui **Ion Iliescu** despre relația sa cu Guvernul, într-un interviu din *Adevărul*, 6 martie 1991: „Eu nu vreau să deranjez. Cînd am posibilitatea, îmi exprim părerile și caut să ajut la clarificarea unor probleme și găsirea unor soluții.”

MARTIE

- **16-17 mart.** Lucrările Convenției Naționale a F.S.N. la sala Polivalentă, Convenție care consfințește scindarea partidului de guvernământ.

Petre Roman e ales lider național, iar **Ion Aurel Stoica**, președinte executiv.

Doi dintre nemulțumiții din Consiliul Director – **Velicu Rădină** și **Dănuț Fleacă** – fac presei declarații incendiare împotriva lui **Petre Roman**.

Velicu Rădină anunță, pe hoi, că o parte a membrilor partidului vor forma un nou partid, nemulțumiți de neoliberalismul F.S.N.-ului lui Roman.

Rezoluția Convenției insistă pe necesitatea reformei.

- **18 mart.** În Adunarea Deputaților, nouă deputați din F.S.N. anunță retragerea din partid și formarea unui nou grup parlamentar și a unui nou partid.

Gestul e motivat prin „politica neoliberală” a lui Petre Roman, care s-ar fi abătut astfel de la Programul cu care F.S.N.-ul lui **Ion Iliescu** a câștigat scrutinul din 20 mai 1990.

- **20 mart.** În ședința de Guvern își prezintă demisiile **Anton Vătășescu**, viceprim-ministru, **Theodor Stolojan**, ministrul Finanțelor, și **Mihai Zisu**, ministrul Resurselor și Industriei. Cauzele mărturisite țin de ritmul prea lent al reformei.

- **22 mart.** În urma convorbirilor dintre **Alexandr Bezmertnîh**, ministru de Externe al U.R.S.S., și Adrian Năstase, ministru de Externe al României, este parafat **Tratatul de colaborare, de bună vecinătate și prietenie dintre U.R.S.S. și România**.

- **25 mart.** Se pronunță sentința în procesul membrilor C.P.Ex. al fostului C.C. al P.C.R. Procesul a durat 248 de zile, iar pedepsele administrate inculpaților (inițial, 24) însumează 34 de ani și trei luni închisoare. Pedepsele cu închisoare oscilează între 5 ani și 6 luni (**Popescu Dumitru**, **Totu Ioan**) și 2 ani (**Gîdea Suzănica** și **Dobrescu Miu**, condamnat pentru neglijență în serviciu). Au fost achitați: **David Gheorghe**, **Olteanu Constantin**, **Oprea Gheorghe**, **Pană Gheorghe**, **Radu Constantin**, **Szasz Iosif**.

Rezultatele procesului au fost amplu comentate, unii considerînd pedepsele prea blînde, procedura greoaie și schimbarea încadrării juridice (favorizarea infractorului), care a transformat procesul politic într-unul penal – nejustificată.

- **29 mart.** Se dă publicității **Hotărîrea Guvernului** prin care 1 aprilie e stabilită ca zi de trecere la a doua etapă de liberalizare a prețurilor.

– Atac violent în Senat împotriva programului și a politicii Guvernului din partea lui **Alexandru Bîrlădeanu**.

Președintele Senatului reproșează Guvernului condus de **Petre Roman** graba în promovarea reformei, domnia-sa fiind un susținător al unui ritm mai lent.

Alexandru Bîrlădeanu reproșează premierului și felul în care s-a desfășurat Convenția F.S.N.

În replică, de la tribuna Senatului, **Adrian Severin** atrage atenția că **Alexandru Bîrlădeanu** a adus în Parlament o dezbatere care ține exclusiv de un partid.

Și mai supărat, **Alexandru Bîrlădeanu** propune demisia Guvernului F.S.N. și formarea unui guvern de coaliție, din care să facă parte și Opoziția.

– Doi senatori din grupul Frontului Salvării Naționale își anunță demisia din partid.

- **30 mart.** **Darie Novăceanu** e înlăturat de la conducerea ziarului **Adevărul**, în urma unui puci organizat de tabăra condusă de **Dumitru Tinu**. Prin asta, Petre Roman pierde un important organ de presă, care începe să cocheteze cu **Ion Iliescu**. Scandalul, constînd și în atacuri reciproce la **TVR**, a pornit de la chestiunea privatizării ziarului.

APRILIE

- **1 apr.** Are loc a doua etapă de liberalizare a prețurilor, criticată de gruparea **Alexandru Bîrlădeanu**.
- **2 apr.** Biroul Executiv al Colegiului Director al F.S.N. propune Colegiului Director retragerea sprijinului parlamentar pentru 13 deputați și senatori în frunte cu **Alexandru Bîrlădeanu**.
Cei excluși formează Grupul parlamentar „F.S.N.-20 mai“, pentru a sublinia că ei rămîn consecvenți Programului cu care Frontul a cîștigat alegerile.
- **4-6 apr.** Moscova. La invitația lui **Mihail Gorbaciov**, președintele **Ion Iliescu** face o vizită de prietenie în U.R.S.S. La 5 apr., la Kremlin, cei doi președinți semnează **Tratatul de colaborare, bună vecinătate și amicitie dintre U.R.S.S. și România**. Semnarea acestui tratat va duce la o avalanșă de intervenții în care istorici, oameni politici și oameni de cultură încearcă să demonstreze inoportunitatea lui (este primul tratat pe care U.R.S.S. îl semnează cu unul din foștii „aliați“ din „lagărul“ socialist), dezavantajele pe care le aduce României.

- **9 apr.** **Departamentul de Stat al S.U.A.** își manifestă îngrijorarea în legătură cu modul și ritmul în care

înaintează România spre democrație și economie de piață.

- **11 apr.** Consiliul Director al F.M.I. aprobă **Memorandumul** Guvernului român pentru încheierea unui acord stand-by pe o perioadă de 12 luni, în valoarea de 400 de milioane de dolari.
Executivul se angajează să promoveze o serie de măsuri de reformă: liberalizarea importurilor, liberalizarea prețurilor, restructurarea întreprinderilor de stat, demararea procesului de privatizare.
Aceste măsuri vor fi denumite de presă cu sintagma: **Terapie de șoc**.
- **18-19 apr.** Vizita lui **François Mitterrand** în România. Au loc întâlniri cu **Ion Iliescu**, **Petre Roman**, reprezentanți ai partidelor de Opoziție, parlamentari, studenți. De asemenea, președintele **François Mitterrand** face o vizită la Iași și ține o cuvîntare în fața Parlamentului. Pe tot parcursul vizitei se înregistrează și proteste. Partidele și formațiunile din Opoziție îl acuză că sprijină actuala conducere a României. Ele organizează o demonstrație în fața Ambasadei Franței, unde se află **François Mitterrand**. O manifestație a studenților contra acestei vizite are loc la Institutul Politehnic București.
Se strigă lozinci precum: „**Frère François, dormez-vous?**“, „**François Mitterrand est l'ami de l'assassin**“, iar la plecare se arborează un steag comunist cu secera și ciocanul.
- **26 apr.** Membri marcanți ai F.S.N. – **Ion Aurel Stoica**, **Eugen Dijmărescu** – pun în discuție posibilitatea alegerilor anticipate.

- **29 apr.** Remaniere guvernamentală anunțată de prim-ministru în Parlament. Inițiativa modificării formulei guvernamentale a plecat de la **Petre Roman** și a fost aprobată de Biroul Executiv al Colegiului Director al F.S.N.: **Eugen Dijmărescu** – ministru de Stat, ministrul Economiei și Finanțelor (în locul lui **Th. Stolojan**, demisionat); **Dan Mircea Popescu** – ministru de Stat, însărcinat cu calitatea vieții și protecția socială; general-maior **Niculae Spiroiu** – ministrul Apărării Naționale; **Victor Stănculescu** – ministrul Resurselor și Industriei; **Mihnea Marmeliuc** (P.N.L.) – ministrul Muncii și Protecției Sociale; **Traian Băsescu** – ministrul Transporturilor; **Dinu Patriciu** – ministrul Lucrărilor Publice și Amenajării Teritoriului; **Radu Berceanu** – ministrul Tineretului și Sportului; **Florian Bercea** – ministru însărcinat cu bugetul în cadrul Ministerului Economiei și Finanțelor; **Ion Aurel Stoica** – ministru fără portofoliu.
- **30 apr.** Adunarea Deputaților respinge candidaturile lui **Dinu Patriciu** și **Radu Berceanu**. În locul lor vor fi propuși și votați: **Doru Pană** și, respectiv, **Bogdan Niculescu-Duvăz**.
- **30 apr.** Apare în viața politică **Frontul Salvării Naționale Social Democrat**, înregistrat la Tribunal, condus de **Velicu Rădină**.
În noul partid – format din disidenții F.S.N. – vor veni și parlamentarii din grupul **F.S.N.-20 mai**.

MAI

- **20 mai.** În ședința Biroului Permanent al Senatului se hotărăște susținerea **Moțiunii Claudiu Iordache**, prin care se cere verificarea dosarelor de Securitate ale

parlamentarilor, ale membrilor Guvernului, ale membrilor puterii judecătorești, în scopul detectării eventualelor colaborări cu fosta instituție. Semnată deja de numeroși parlamentari, **Moțiunea** a fost prezentată la 6 mai '91 plenului Adunării Deputaților.

– Conferința de presă la sediul ziarului **România liberă**, în legătură cu o descoperire care va tulbura viața politică. La puțin timp după evenimentele din 13-15 iun. de la București, aproape de comuna **Berevoiești** (Argeș) au fost îngropate tone de documente aparținând fostei Securități și S.R.I. Îngropate după ce s-a încercat să li se dea foc, dezgropate în parte de săteni și îngropate din nou, documentele ajung la ziaristi. Imediat după conferința de presă, ziaristii **României libere** pleacă la Berevoiești pentru a-și continua cercetările.

IUNIE

- **5 iun. Al. Bîrlădeanu** protestează față de alegerile anticipate avansate de membri ai Guvernului Roman.
Peste câteva zile, **Ion Iliescu** îl va susține.
- **11 iun.** La Clubul Dacia din București se semnează **Carta pentru Reformă și Democrație**.
F.S.N. de sub conducerea lui **Petre Roman** realizează o Alianță cu câteva partide mici din Opoziție: **Mișcarea Ecologistă din România**, **Partidul Democrat Agrar din România** și **Partidul Național Liberal-Aripa Tînără**.
Principiile comune așezate la baza **Cartei** sînt minima promovare a reformei, apărarea democrației. Rezistența din partea aripii conservatoare din F.S.N. și tulburările produse în partidele semnatare ale Cartei

de alierea cu F.S.N. fac să eșueze această tentativă a lui **Petre Roman** de deschidere către Opoziție.

- **17 iun.** Se constituie **Blocul Național Sindical** rezultat din: **Confederația Națională a Sindicatelor din România – Construct**, **Confederația Sindicală din Construcțiile de Mașini – Conmas**, și **Confederația Sindicatelor Energetice – Consenerg**.

IULIE

- **1 iul.** Praga. La Palatul Czernin, sediul Ministerului de Externe, se semnează **Protocolul de încetare a valabilității Tratatului de prietenie, colaborare și asistență mutuală** încheiat la Varșovia la 14 mai 1955 și Protocolul din 26 aprilie 1985, referitor la prelungirea valabilității Tratatului. La conferința de presă de după semnarea documentelor s-a afirmat că „**Al Doilea Război Mondial s-a încheiat abia acum**“.
- **4 iul.** Guvernul anunță un nou pachet de măsuri macroeconomice pentru redresarea economico-financiară a țării.
Printre ele: reducerea inflației de la 160% (cît era în acel moment) la 15%, pregătirea legislației pentru introducerea TVA și a impozitului global.
- **5-7 iul.** La Opera Română se desfășoară lucrările Congresului Alianței Civice. Tendințele existente în interiorul **A.C.** duc la apariția a două structuri: una civică – **Alianța Civică**, iar alta politică – **Partidul Alianței Civice**, care se constituie ca reprezentare politică a ideilor cuprinse în documentele programatice ale **Alianței Civice**. Au fost stabilite structurile de conducere ale

partidului și membrii acestora. **Nicolae Manolescu** este ales președinte al **P.A.C.** Și **A.C.** își desemnează conducătorii: **Ana Blandiana** – președinte; **Petre Mihai Băcanu**, **Emil Constantinescu**, **Mircea Diaconu** – vicepreședinți. Consiliul Director reunește 27 de membri, iar Comitetul de Coordonare, 11 membri.

- **10 iul.** Legea Siguranței Naționale a României prevede, la art. 3, lit. h, situarea în afara legii a organizării, inițierii, săvîrșirii sau sprijinirii în orice mod a acțiunilor totalitare sau extremiste de sorginte comunistă. După dezbaterile din Birourile Permanente ale Camerelor Parlamentului s-a propus și s-a obținut o nouă redactare: acțiuni de orice fel, totalitariste, rasiste, antisemite, revizioniste, separatiste, extremiste. Deci, a dispărut formularea **acțiuni de sorginte comunistă**, dar și de **sorginte legionară sau fascistă**. Inițiativa reformulării articolului legii a aparținut lui **Dan Marțian** și a fost sprijinită de **Alexandru Bîrlădeanu**.
- **15 iul.** Proiectul **Legii privatizării** provoacă scandal la Senat. P.N.Ț.C.D. și P.N.L. se aliază cu **Alexandru Bîrlădeanu** în contestarea legii.
- **17 iul.** La dezbaterile în Camera Deputaților a **Legii privatizării**, partidele de Opoziție (cu excepția U.D.M.R.) părăsesc sala în semn de protest.
Ele anunță boicotarea lucrărilor pe motiv că **Legea privatizării** vinde țara capitalului străin.
În cele din urmă, partidele de Opoziție se adresează lui **Ion Iliescu** spre mediere.
- **18 iul.** La întâlnirea de la Cotroceni cu partidele parlamentare, **Ion Iliescu** e de acord cu amînarea

dezbatelor și a votării **Legii privatizării**, prin trimiterea Proiectului la o comisie special înființată.

- **20 iul.** Constituit în mai 1991, **Partidul România Mare** primește actul de înființare prin Decizia civilă nr. 14, din 20 iul., a T.M.B. Comitetul Director: **Corneliu Vadim Tudor** – președinte; **Eugen Barbu** – prim-vicepreședinte de onoare; **Mircea Mușat** – prim-vicepreședinte executiv; **Valeriu Buzea, Ioan Tănăsă** – vicepreședinți; **Cornel Ciontu, Iuliu Ioan Furo, Dan Ioan Mirescu** – secretari executivi; **Mircea Hamza** – purtător de cuvânt.
- **21 iul.** Într-o intervenție la **TVR**, **Petre Roman** se pronunță pentru dezbaterea și votarea **Legii privatizării** în ritm susținut, deși **Ion Iliescu** propusese ca ea să fie trimisă unei comisii.
- **22 iul.** Curtea Supremă de Justiție, Secția Militară, îl condamnă pe **Vlad Iulian** la 9 ani închisoare, 5 ani interzicerea unor drepturi și degradare militară pentru favorizarea la infracțiunea de genocid.
- **29 iul.** Congresul S.U.A. adoptă o **Rezoluție** fermă împotriva manifestărilor antisemite din România.
- **29-30 iul.** **Legea privatizării societăților comerciale** e adoptată de Adunarea Deputaților și de Senat, în absența parlamentarilor Opoziției, care au boicotat lucrările.

AUGUST

- **19-20 aug.** Președintele U.R.S.S., **Mihail Gorbaciov**, este destituit.

Se formează o nouă conducere – Comitetul de Stat pentru Starea Excepțională (**Ghenadi Ianaev** – președinte al U.R.S.S., **Valentin Pavlov** – prim-ministru, **Vladimir Krucikov** – președinte al K.G.B.) – care declară că **Gorbaciov** nu-și mai poate onora mandatul din cauza stării de sănătate.

Boris Elțin cheamă la grevă generală în semn de protest față de „lovitura reacționară neconstituțională a comuniștilor“.

- **21 aug.** **Mihail Gorbaciov** revine la conducerea U.R.S.S. Organizatorii puciului sînt arestați, ca și complicii lor. Unii se sinucid, alții părăsesc țara.
 - **22 aug.** La Cotroceni se întîlnesc **Ion Iliescu, Petre Roman, Alexandru Bîrlădeanu, Dan Marțian** și șefii partidelor parlamentare pentru a evalua eventualele consecințe ale evenimentelor din U.R.S.S.
 - **24 aug.** La Sesiunea Extraordinară a Sovietului Suprem al U.R.S.S., **Mihail Gorbaciov** renunță la funcția de lider al P.C.U.S. și cere autodizolvarea P.C.U.S. Biroul Politic al Secretariatului C.C. al P.C.U.S. n-a avut o atitudine decisă în zilele puciului – consideră **Gorbaciov**.
- În perioada imediat următoare, mai multe republici sovietice își vor declara independența.
- **24-25 aug.** Prima Consfătuire Națională a **P.A.C.** și **A.C.**

Se discută despre situația internă din România în contextul eșecului puciului din U.R.S.S., se cere o atitudine fermă față de partidele de orientare comunistă (**P.S.M.**, **P.R.M.**), de presa de aceeași orientare, ca și față de forțele și structurile comuniste. În **Declarația-Apel**,

A.C. și **P.A.C.** cheamă puterea și celelalte forțe din stat, Armată, Poliție, S.R.I., Justiție, să se curețe de elementele extremiste și reziduurile comuniste și să opteze definitiv pentru democrație și adevăr.

- **27 aug.** Chișinău. Întrunit în Sesiune Extraordinară, Parlamentul adoptă **Declarația de Independență a Republicii Moldova**. Guvernul României este primul care se declară solidar cu Moldova.
- **29 aug.** Parlamentul Sovietic votează suspendarea P.C.U.S. pentru implicarea unor lideri ai săi în lovitura de stat din 18/19 august, în urma căreia **Mihail Gorbaciov** a fost înlăturat.

- **30 aug.** Într-un **Comunicat**, S.R.I. răspunde mesajelor transmise de **P.A.C.** și **A.C.** în **Declarația-Apel** din 25 august:

„**Ne exprimăm convingerea că prin asemenea afirmații denigratoare și fără nici o acoperire, prin încercarea evidentă de a denigra instituțiile statului de drept se aduc grave prejudicii procesului de democratizare din țara noastră.**

Astfel de atitudini trebuie să reprezinte un semnal de alarmă pentru toți cei care doresc cu adevărat binele României.“

SEPTEMBRIE

- **2 sept.** În Senat, la prima ședință a sesiunii de toamnă, se înregistrează o serie de intervenții în legătură cu evenimentele din U.R.S.S. **Radu Câmpeanu** și **Dan Iosif**, ca și alți parlamentari, susțin oportunitatea interzicerii P.C.R. și a P.S.M.

– Adunarea Deputaților, prin **Dan Lăzărescu, P.N.L.**, propune, și cu această ocazie, interzicerea P.C.R. și P.S.M. **Claudiu Iordache** îl acuză pe **Dan Marțian** de indiferență față de evenimentele din Moldova și cere demisia lui și a lui **Alexandru Bîrlădeanu**.

– Republica Moldova. Rusofonii din regiunea Nistru și-au declarat independența. Tiraspolul, unde are loc o manifestație, se declară capitala Republicii Sovietice Socialiste Nistrene (drapel verde și roșu, cu secera și ciocanul). Parlamentul votează separarea de Republica Moldova. La Komrat se demonstrează pentru recunoașterea independenței Republicii Găgăuze.

- **5 sept.** P.N.L. înaintează atât Senatului, cât și Adunării Deputaților un Proiect de Lege pentru „**interzicerea funcționării P.C.R., a tuturor formelor lui de reprezentare politică și ideologică și interzicerea oricăror formațiuni și structuri politice de natură comunistă**“. Se solicită adoptarea în procedură de urgență. În Adunarea Deputaților, **Ioan Moldovan**, în numele membrilor **Cartei pentru reformă și democrație** (F.S.N., M.E.R., P.D.A.R., P.N.L.A.T.), prezintă o declarație în care se cere interzicerea formațiunilor politice de sorginte comunistă și fascistă.

- **6 sept.** În Piața Universității, A.F.D.P.R. organizează, în colaborare cu unele centrale sindicale și formațiuni politice, un miting de protest față de comunism și față de protectorii săi, care-i asigură supraviețuirea din interiorul structurilor de Putere. Se adoptă o moțiune în care se cere, în termeni imperativi, despărțirea de comunism. Coloanele de demonstrații se deplasează spre Piața Romană, Televiziune, Piața Victoriei. La

Palatul Victoria, lui **Constantin Ticu Dumitrescu** nu i se permite să depună moțiunea.

- **24 sept.** Minerii de la Vulcan, în grevă, așteaptă răspunsul Guvernului la revendicările lor. Cum răspunsul nu vine, se anunță prin radio că greva continuă. Susținuți de **Miron Cozma**, minerii cer să vină **Petre Roman** la ei, în Valea Jiului, pentru negocieri. **Petre Roman** refuză invitația. Atunci, minerii încep să strige: „**Jos Guvernul!**“. **Miron Cozma** anunță hotărât: „**Mergem la București!**“. Minerii răspund: „**București! București!**“. În localitățile pe unde trec – Petroșani, Vulcan, Craiova – au loc devastări, violențe, incendii, deturnări de garnituri de tren, un episod pe care martorii îl consideră o adevărată coborâre în infern.
- **25 sept.** Pe trenurile rechiziționate de mineri care sosesc în gările Bucureștiului scrie: „**Vrem înghețarea prețurilor**“, „**Frații voștri – mineri**“, „**Grevă generală – București**“, „**Jos Guvernul Roman!**“, „**Minerii vor consens național**“, „**Jos bulibașa Iliescu!**“, „**Jos Iliescu și Roman!**“, „**Hoții!**“, „**Iliescu nu uita, c-a sosit și ziua ta**“. În drumul de la gară pînă în Piața Victoriei, minerii sînt pașnici. Doar lozincile le fac cunoscutе revendicările: „**Iliescu și Roman, vrem să intre în subteran**“, „**Mincinoșii**“, „**Nu stați în balcoane, veți muri de foame**“, „**Jos cu bișnițarul, s-a umplut paharul**“, „**Ați mințit poporul cu televizorul**“. În Piața Victoriei se încearcă forțarea sediului Guvernului, prin atacuri insistente cu pietre și sticle incendiare. Se răspunde cu gaze lacrimogene și petarde și se trag primele focuri în aer. Se scandează: „**Bucureștiul e cu noi!**“, „**Studentii sînt cu noi!**“. Au

loc violențe. Se încearcă insistent forțarea intrărilor în clădirea Guvernului, se sparg geamurile, dar intrările rezistă. Se caută o altă soluție – incendiul. Asediații se apără cu jeturi de apă, petarde, cartușe cu gaze iritante. Spre ora 19 se reușește evacuarea Pieței Victoriei, cu ajutorul gazelor lacrimogene. Minerii se retrag către Televiziune și Piața Universității. Mulțimile umplu centrul Capitalei, circulația este oprită.

- **26 sept.** Minerii asaltează cu forțe noi și cu mai multă îndrjire clădirea Guvernului. Piața Victoriei e din nou ocupată. Sub presiunea evenimentelor au loc negocieri, cu ușile închise, între reprezentanții minerilor (**Eugen Tămaș** și **Miron Cozma**) și ai conducerii țării. Un prim rezultat al întîlnirii este demisia Guvernului, anunțată de **Alexandru Mironov**, purtătorul de cuvînt al Președinției. **Miron Cozma** confirmă și el demisia Guvernului și cere minerilor să plece acasă pentru că le-au fost rezolvate toate revendicările. Reacțiile sînt contradictorii. Unii aplaudă, alții huiduie și amenință că nu vor părăsi Capitala. După-amiază pătrund în sala de ședințe a Adunării Deputaților, unde cer (pînă la ora 17) demisia lui **Ion Iliescu** și satisfacerea tuturor revendicărilor pentru care au venit la București. Deputații le explică minerilor că nu Parlamentul îl poate demite pe Președintele țării. Seara, minerii, cărora li se asociază și alți cetățeni, încearcă să pătrundă în **Televiziunea** apărată de forțele de ordine. Au loc scene de luptă cu petarde fumigene și lacrimogene, cu rafale de mitralieră. Demonștranzii aruncă în scutieri cu sticle incendiare. De-abia la miezul nopții, după atacuri în forță care înseamnă oameni bătuti și răniți, scene de violență și vandalism, **asediații Televiziunii** se retrag înfrinți.

- **27 sept.** Capitala este încă gazda (devastată) a minerilor. Obiectivul acestei zile este Palatul Cotroceni, unde vor să ajungă pentru a-l obliga pe **Ion Iliescu** să demisioneze. Mărșăluind spre palat, minerii strigă lozincile pe care le-au exersat deja, dar și una în premieră, strict adecvată situației: „**Iliescu n-ai să poți să omori minerii toți!**“. În același timp, în Piața Revoluției are loc mitingul organizat de sindicatele cuprinse în Uniunea Confederativă Națională. Manifestanții se îndreaptă și ei spre Cotroceni, scandând: „**Nu mai vrem nici un pic președinte bolșevic!**“, „**La palat, la palat, să-l dăm jos pe emanat!**“. În urma dialogului pe care **Ion Iliescu** a consimțit să-l poarte cu o delegație a minerilor condusă de **Miron Cozma**, se semnează un **Comunicat Iliescu-Cozma**, care a fost și episodul final a ceea ce s-a numit „**a patra Mineriadă**“. Odată revendicările aprobate la cel mai înalt nivel, coautorul Comunicatului Prezidențial își adună ortacii cu îndemnul: „**Considerăm conflictul încheiat. Ne îndreptăm spre casă. Este un mesaj și o rugămințe**“. Totuși, deși treaba terminată, minerii mai zăbovesc în Capitală. Un grup condus de **Miron Cozma** pătrunde în sala Teatrului Național unde au loc lucrările Congresului P.N.Ț.C.D. Vorbește asistenței din partea minerilor și **Constantin Ștefănescu** de la Exploatarea minieră Livezeni, despre represiunea din noaptea de 25/26 sept. din Piața Universității. Minerii au pățit-o ca altădată „**golani**“, adică au fost tratați cu petarde, gaze toxice, lacrimogene, s-a tras cu tumburi de napalm și cu gloanțe. Vorbitorul afirmă că se vor întoarce în Valea Jiului pentru mobilizare generală, ca să-i dea jos, ei, minerii, pe cei din Guvern și pe președintele comunist. Congresmenii și oaspeții lor scandează: „**Jos Iliescu!**“, „**Unitate!**“. Reconcilierea

dintre penetiști și mineri e aplaudată și însoțită de efuziuni.

- **28 sept.** Pentru că prezența minerilor în Capitală se prelungește îngrijorător, are loc o mobilizare forțată a lor, cu scopul de a fi trimiși acasă. Se folosesc bas-toane de cauciuc, gaze paralizante, petarde, gaze lacrimogene. În sfârșit, ultimele vagoane cu mineri părăsesc Bucureștiul.

OCTOMBRIE

- **1 oct.** **Ion Iliescu** anunță că noul prim-ministru va fi **Theodor Stolojan**.
- **2 oct.** Ziua cu doi prim-miniștri. La Palatul Victoria, „prințul reformei“, așa cum îl numește un ziarist pe **Theodor Stolojan**, se prezintă ziariștilor, deci opiniei publice, în cadrul primei sale conferințe de presă ca șef al Executivului:

„**Nu fac parte din nici un partid politic și nici nu intenționez să intru într-un partid sau să fac din această activitate un capital politic. Nu intenționez să particip la alegerile care vor veni.**“ Tot la Palatul Victoria, **Petre Roman**, alături de cabinetul său, examinează Raportul privind pagubele cauzate de a patra mineriadă. **Eugen Dijmărescu** consideră că pagubele se ridică la 320,5 milioane de dolari și e sigur că imaginea României a fost grav afectată. Cabinetul mai ia în discuție compoziția și strategia viitorului guvern și consideră că F.S.N. nu trebuie să piardă controlul vieții politice.
- **3 oct.** La o conferință de presă, **Petre Roman** trage concluziile: „**Nu mă consider un învins. Am pus la**